

AÑO I - NUM. 6 (EXTRA)
ARTA, SEPTIEMBRE 1982

LA COMARCA BENEFICIA

ARTPO* PUBLICACION INDEPENDIENTE, MENSUAL Y BILINGÜE

SA FIRA D'ARTA

Sols sa fira deu quedar
per es sufrits conradores
que pasen moltes suors
per a tenir un mal passar.
Nigú les vol ajudar
a valorar es seus productes
res valen ni mens ni fruites
quan les compra es mercader.
Peró si ell vol res; ja té:
Queda amb ses butxaques buides.

Aposta es fora-vilers
deixen sa terra retuda
i van, de roca batuda,
per guanyar quatre doblers.
Les lloguen ets hotelers
pes jardins o es cavallistes.
Fan, de criats d'es turistes,
i tot queda abandonat.
Lo que un temps era llaurat
avui sols mos fa llentrisques.

Si conres has de suar
fer-tè calls, anar ajupit
per fer un comerciant ric
amb lo que pots aplegar.
Tens raó, te n'has d'anar
has de canviar d'ofici,
i treure es teu benefici.
El mon es un bon mirai;
No tornis en es tornai
mentre no et facin justici.

Aquesta vegada els Trescaires surten del terme.

La nostra portada reflexa el que veren els ulls i captà l'esperit. Les cases i Torre d'Ariant de Pollença captivaren els excursionistes que a partir d'ara ja anuncien que ho publicaran sempre que heu valgut la peça. Tenim pendent una anada a "Las Lagunas de Ruidera" dins la regió natural de "La Mancha" i que Cervantes anomena en el Quixot junt amb "La Cueva de Montesinos" on es produïa l'ensissament del Cavaller. Crec que el que veren els Trescaires agradarà als lectors.

I La Fira. El segon diumenge de Setembre hi ha una reneixença dels ormetjos de la nostra agricultura que es mor. Tots som a matar-la. I... encara n'hi ha que volen fer negoci damunt aquesta decadència.

Déu faci que no hagin d'anyorar altres temps en que la Fira tenia un significat ben actual.

UNA SUBVENCIÓ DENEGADA

El nostre Consistori, en una de les seves permanents de finals del mes de juny, va prendre l'acord de desestimar la sol·licitud del Coordinador de la "Comare Beneta" per la qual es demanava una subvenció per el nostre periòdic, com la que disfrutaven altres publicacions locals. Les raons de la negativa foren que la nostra revista no reuneix suficients "valors culturals" com altres publicacions del poble que si rebien subvenció municipal.

Tal és el que opinen al manco els senyors del Grup Independent i del PSOE, als quals, naturalment, com a coalició en el poder (per ara), no els interessa emparar una publicació de línea oberta, independent i crítica com la nostra.

*La lliberlitat, com a virtut desitjable a tot governant democràtic, és un valor polític que no adorna precisament als titulars del poder local. Si fossin liberals —i si tenguessin el més mínim sentit de la democràcia—, no haguessin tingut inconvenient en donar suport —el mateix suport que han donat a altres— a una publicació que cada dia arrela més a dins el poble i pensarien que tota expressió de premsa, en tant que representativa de les inquietuds i opinions dels ciutadans, és un **valor cultural** digne d'esser tan considerat com qualsevol altre. I, sobretot, no establirien discriminacions entre unes publicacions i unes altres; discriminacions que no poden manco d'esser sospitoses.*

Diuen que no tenim "valor cultural". Està bé. Però nosaltres pensam que, ara com ara, sense subvencions i sense haver pirateat cap impremta, som el periòdic local més ben editat. Amb molta de diferència.

El que no som —està clar— és "la voz de su amo" de ningú.

Els governants del nostre Ajuntament han deixat passar una oportunitat preciosa: la de demostrar el seu esperit democràtic subvencionant també, una publicació de línea crítica i independent.

No fa res: amb subvenció o sense, continuarem.

INGRID EN EL RECUERDO

Quando tenía veinte años me enamoré de ella muchas veces. Aquella sonrisa espiritual, en su cara dulce en la que se le dibujaban dos incipientes hoyuelos, colmaba mi sensibilidad, ascendida platónicamente hasta el séptimo cielo. Luz que agoniza... Juana de Arco... Casablanca y tantas y tantas películas la ponían a mi alcance a diez duros la butaca. a-

Más tarde me traicionó. Se enamoró de Rosellini i en Stromboli, noté en su cara que había perdido su nórdica virginidad. Había adquirido toda la dureza de la América del Norte y la picardía y desvergüenza que contagiaba el "latin lover".

Ingrid Bergman a quien han incinerado en Londres, víctima de cáncer.

Te comparo a mi país de quien me enamoré un mes de Mayo por su primigenia espiritualidad. Más tarde la dureza de la dictadura señaló su faz carialegre i mi país perdió aquel encanto primitivo por mor del Stromboli de la guerra civil española. El capitalismo enseñó sus fauces y el destrozo de mi país se hace patente en cada rincón. Mi sensibilidad herida sufre por el amor imposible. Más tarde al devenir la democracia, suspiré. De nueva mi Ingrid estaría risueña o en todo caso su tristeza sería dulce como en Luz que agoniza.

MENTIRA

Una nueva generación de cuervos llamados políticos se cernía sobre mi patria lanzándose sobre ella cual cáncer homicida royéndole las entrañas.

Ingrid gemía, Juana de Arco, en la hoguera.

No aman a su país. Primero ellos. Se empujan, se derriban, se destruyen para ir salvándose uno a uno a costa de mi patrio. Rosellinis "latin lover".

Nos anuncian elecciones.

¿Dónde están los salvadores? ¿Qué van a sustituir? ¿En qué van a progresar? ¿Dónde está la sonrisa de mi país?

Quiera la providencia que, desde el fondo de las urnas surjan unas personalidades que sepan que hay algo sin lo cual no existe el bienestar.

La sonrisa. Una sonrisa como la de Ingrid.

La sonrisa incinerada de Ingrid cual los pinares de mi Isla. La sonrisa de mi tierra ancha, sin anillos de hormigón, con pájaros trinitores y árboles umbríos con fruta apetecible.

No la incineréis porque mi patria aún no quiere morir, a pesar del cáncer.

GUSTAVO ADOLFO

GALERIA D'ANTANY

Donya Margarida Estelrich era filla d'un notari establert a Artà i germana del Catedràtic fill il·lustre del poble, al qui hi té un carrer dedicat: Don Joan Estelrich. Era l'autora de moltes comèdies i quasi tots els diàlegs que es repre-

sentaven a les Josefines el temps que donya Coloma Blanes dirigia l'estol de nines bé que sovintejaven el centre. Professora de Sa Normal, políglota, es un dels valors artanencs al que no se li ha donat la importància que té. Pasqua Florida, La Bovereta i un Himne a la Mare de Déu de Sant Salvador son mostres de la seva més extensa producció, escrita en la nostra llengua. Va morir el 39 recent acabada la guerra civil. Sa Comare publicarà treballs de la nostra eximia paisana.

SOMNIS D'UN ESPERIT INQUIET (II)

per GREGORI MATEU

11. No sé perquè serveix una societat protectora d'animals, quan hi ha tantes de persones que passen fam.
12. Els dictadors canvien sovint el "que te pareix" amb un clar "no hi ha dubte".
13. Es ben normal que els homes públics que xupen tanta càmera de televisió, agafin sovint una rampa.
14. N'hi ha que les úniques cartes que llegeixen son les del restaurant.
15. Es ben contradictori que quan més populars siguin les persones, més enfora estan del poble.
16. N'hi ha que són com els trens: Volen tenir preferència en tots els indrets.
17. No t'asseguis mai damunt la cendra; davall pot haver-hi un caliu encès.
18. A pesar de que faci tant de vent, tu segueixes amb ses idees ben fixes.
19. ¡Cóm canvien les coses! He anat a dinar a Can Barrufet i els aliments estaven congelats.
20. He llegit tres diaris diferents, i la mateixa mentida tenia tres fonts diverses.

* * *

JOAN GINARD FERRER SARASATE

Juan no está ocioso. Está enfrentado a un problema que resuelve día a día, minuto a minuto, improvisadamente, según le soplen las musas que es la manera como trabaja Juan. "La Verge de la Pau" es su próxima obra, en la que está enfrascado. En el próximo número en el que ya se habrá impuesto Sa Comare de Plata a nuestro artista hablaremos de Juan y su nueva obra. El taller recibe estos días muchas visitas. El párroco de la Bonanova a quien preocupa el peso, otros artistas y amigos a quienes preocupa la estética. Lo dicho. Juan Sarasate es un hombre siempre actualidad. Lo será más aún cuando la "Verge de la Pau" domine con su silueta la hermosa bahía palmesana.

Cavilaciones de un mesetario

VII

La segunda premisa de nuestras cavilaciones rezaba "Artá es un pueblo de increíbles reprimidos.

Pensamos que una vez que la generación pasota se haya repuesto del sarampión de su renuncia, esta premisa quede anticuada.

Pero, mientras tanto, en los años del "top les" las matronas más o menos opulentas tienen como único objetivo de su ocio el sumergirse en las profundidades execrables de los teleprogramas más alienantes, o la murmuración, la comidilla, la habladuría.

Dos características tercermundistas son, la burla de los defectos físicos y la maledicencia sobre vidas ajenas.

En Artá, se da la curiosa casualidad que el diálogo o chisme despellejante al prójimo, sólo interesa cuando a supuestas intimidades sexuales se refiere. Ha sido tan cruel la represión, por parte de padres, educadores y estamentos religiosos que quienes fueron formados en aquellos años todavía contemplan su cuerpo desnudo con un complejo de culpabilidad, posos de aquella nefasta educación sexual en la que todo debía aprenderse por caminos desviados, sin un libro, sin un consejo, una advertencia de los padres ¿Cuántas niñas vieron horrorizadas en su pubertad los primeros síntomas de la menstruación sin que nadie antes se hubiera cuidado de prevenirlas?

No es extraño pues el fenómeno de la represión.

Lo extraño es que habiendo ejemplares del zoo humanoide que se sabe han estafado, se han enriquecido con malas artes, ejercido de testigos falsos, ocupadores de parados, defraudadores por tanto de la sociedad española; ejemplares de una fauna digna de ser estigmatizada por cuanto de antisocial tiene su ejecutoria, gozan sin embargo del respeto, bien que atemorizado, de neustros paisanos.

Todo lo más un silencio culpable, yo diría que cómplice se extiende a su alrededor.

Es la subversión total de valores.

Porque hora es de decirlo, nadie tiene derecho a meter baza en la vida privada de nadie, especialmente en la parcela de la vida privada.

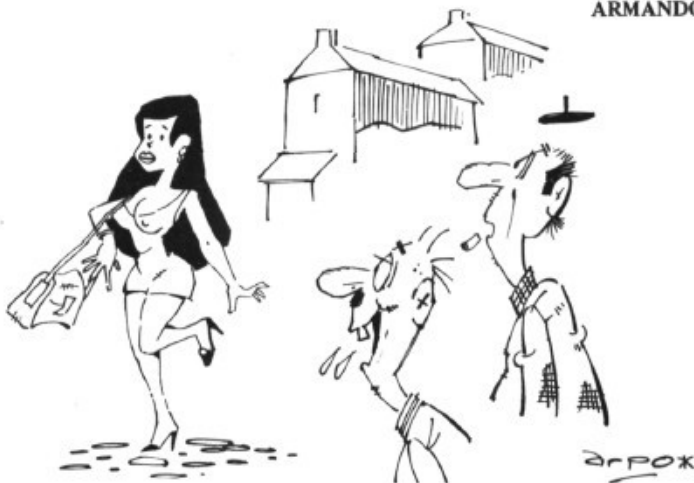
En esto las matronas camino de la obesidad harían bien en tomar ejemplo de sus hijos. Estos han entendido mucho mejor esta cuestión.

Y no hay sorpresa ninguna en las playas ante el monopeza ni tampoco en los campos naturistas donde familias enteras toman desnudos el sol sin que tal cosa signifique menosprecio alguno para cualquiera de sus miembros. Han pasado los tiempos de las tentaciones a púdicas doncellas, e incluso a sesudos varones.

La libertad es un bien del hombre, quizá el más apreciado. Y en el concepto libertad está cualquiera mientras no se pisotee a terceros.

Y ya me direis hermanos a quien se pisotea, a quien se perjudica amando. No es que tire la primera piedra quien esté libre de pecado. Es que aquí, con toda seguridad, no hay pecado.

ARMANDO GUERRA

Don Rafel Quintín Blanes
es metge de capçalera

Hi ha persones que no haurien de morir mai. Amb elles se'n va no sols una part de nosaltres mateixos, com deia Hemingway, més tost perquè amb elles acaba una època, una manera de viure i, ensems, una forma de civilització.

Es ben cert que amb don Rafel Quintín, va acabar aquella casta de metges de capçalera que, quasi sense medis, havien de confiar-ho tot a l'ull clínic, i a la gran experiència. No existien centres mèdics a prop, ni analistes, ni inclús, medicaments apropiats per a moltes malalties.

Es metge era un psicòleg de primera que curava quasi per suggestió.

Res del que deim vagi en demèrit dels doctors d'ara que en tenim i bons i, afortunadament, amb medis suficients per fer una medicina avançada.

Ara bé, tal volta no les quedi temps per esser, com era don Rafel, l'amic, el confident, l'advocat, el confessor i fins i tot el pare, del malalt. El metge de capçalera en una paraula.

Don Rafel Quintín fou un d'aquells essers anònims que fan avançar el poble. Entre cella i cella duia el mal endèmic del tifus que pels anys quaranta matava un parell de joves cada any. Quan ell morí la

gent ja coneixia tot el significat de la paraula vacunació.

Les preguntes van dirigides a ell i les respostes son de qui, a pesar d'estimar-lo molt, en coneixia tots els defectes, que com humà també tenia.

—¿Va neixer?

—L'any 1885, fill de Monserrat Blanes Massenet i Margarida Blanes Mestre. La saga dels Blanes forma part de la història d'Artà i la llista dels nostres carrers, la galeria de fills il·lustres ens ho recorda. El que tal vegada s'hagi oblidat es que pagaren la dotació d'aigües, les clavagueres i ens dugueren el tren.

—¿Estudis?

—En els Jesuïtes el batxiller que va ampliar a Dijón on va perfeccionar el francès.

I tal volta deim nosaltres aquella admiració per França que no va perdre mai i a la que visitava quan podia. El Teatre de L'Opera, Louvre

Evidentment això el convertí en un bon vivand. El demés, el presentar-se a ca-seva sense americana per haver-la donada a un home remull per un ruixat el deixar l'import de sa recepta damunt es comodí, no sebre donar importància a les coses materials i estimar no sols la seva família, nombrosa a pesar de no haver tingut descendència de la segona dona... aquesta bonhomia i senyoriu neix a un indret misteriós de l'ànima.

—La facultat de Medicina actual de Barcelona fou inaugurada per la seva promoció, l'any 1907.

¿Es va casar jove?

—Als 24 anys. Volia haver-ho fet abans, però la seva dona D.ª Maria Teresa Aymar volgué que hagués acabat la carrera. Deu fills dels que en visqueren vuit que veim a l'il·lustració ens parlen de la fertilitat del matrimoni.

De recent casats anaren a Soller. Allà l'apreciaren de debó i nosaltres

i Lonchamps eren llocs coneguts del nostre personatge.

—¿Sa carrera de Medicina?

—A Barcelona quasi tota amb matrícula. El conjunt de la carrera li va valer un "sobresaliente".

Hem de pensar que a una família benestant on hi ha tres nines i un sol nin que a més té aquesta facilitat per l'estudi, li donaven tot el que volia i una mica més.

som testimonis de que encara el recorden.

Mort el seu pare va tornar al poble. Altre pic a fer clientela nova, cosa fàcil perquè era bon metge i a pesar de la frase evangèlica de que nigu no es profeta a la seva terra.

D. Rafel tingué la primera ràdio que es va dur a dins Artà. Cotxes pasaren els vint, coneixia el mon... vivia. Si qualche vegada estava més

TESTIMONI D'UN TALAIOT

De las fiestas y el tren del "batle"

Vuelta de las vacaciones, porque uno es un currante de los que no pueden tomarse el mes de agosto entero ya que en su fábrica, los je fes van por delante en lo de las preferencias, y visita a mi amigo el Talaiot. Imponente, estático, sobrio y con el espíritu crítico siempre a flor de piedra, parece sonreírse apenas ve como se detiene mi seiscientos. Al principio pensé que era uno más de los que se cachondean de uno cuando vuelve con la piel abrasada como un boniato al horno tras aguantar todos los cansancios del descanso estival, después, ya metidos en conversa, pude darme cuenta de que su sonrisa era irónica y no me apuntaba directamente ¡Menos mal!

¡Uep! ¿Com anam?

—Y a ti que te parece, todavía resacosos de estas medio fiestas que según los expertos han sido más "ximples" y pobres que ningunas conocidas con anterioridad.

—¿No me digas que tu fuiste de verbera?

—No hombre, a mis años uno ya no está para según que tipo de galopadas y sobre todo desde "Ses Pai-

ses" a "Sa plaça" hay un caminito con el que ya no puedo.

—Pero ¿tendrás noticias, no? tus piedras hermanas más jóvenes no acostumbran a fallarte...

—Ya te digo que según los entendidos han sido flojitas, poco densas, faltas de muchas cosas y... claro, la pregunta ha surgido entre los de

siempre ¿Qué hace el Ayuntamiento y el batle? La verdad es que yo creo que a veces hace más de lo que le apetece.

—Hablando del "batle" ¿Leiste su opinión sobre el tren en D.M.?

—"Ja heu crec", y mucho que me gustó. Como buen artanenc y "regidor" tiene que reclamar lo que es suyo.

—¿Y tú que opinas al respecto?

—Uuuuh No mos basta Sa Comare per parlar-ne. Te prometo que el mes que viene te contaré lo que pienso yo del tren, los incendios y unas cuantas "ecologías" más.

—A re-veure, idó.

—Adeu siau.

MACIA BARRET

Entre todos acabaron con el tren. Cuando se pagaron los millones que se pagaron para adquirir la explotación de la línea Artá-Palma, el comprador tenía la seguridad que desde las alturas se propiciaba su desaparición.

Ahora, nuestros jubilados siendo como es Servicio por carretera de la F.E.V.E. no tienen bonificación, se nos dan unos absurdos paseos por Manacor, el trato para con el viajero es de lo más desconsiderado.

¿Qué hacen nuestras autoridades, aparte declaraciones en la prensa, para que se nos devuelva el tren? ¿Por qué nuestros jubilados son jubilados de segunda? Desde Inca a Palma solamente abonan el 50º/o ¿Por qué no desde Artá?

dies que els prevists els malalts l'esperaven. Tenien fe absoluta en ell.

Encara es recorda l'ull clínic d'en Quintin.

Amic dels seus amics... don Jaume Sancho, s'apotecari Cusi, en Perico Guixó, l'amo En Tòfol del "Dorado", en Paco Argenter.

En Perico Guixó l'acompanyà a Barcelona quan dos dels seus fills partiren cap a Puerto Rico a on en Joan i Monserrat anaren a la indústria dels Blanes. Era un home de cultura excepcional. Llegia molt i estudiava sempre. Els seus fills el recorden estudiant dia i nit.

Va tenir un entrebanc els primers dies del Moviment. No obl'ém que ell, com a cap de Sanitat del poble, va obligar l'any trenta sis a fer cambres adients per els missatges que aleshores encara dormien als sostres.

Ell va assessorar en Biel Boira en questions sanitàries. Convé recordar-ho.

A la fi el feren director de l'hospital de sang quan es desembarc i tot es va oblidar.

Les anècdotes de la seva època son inacabables. A la fi va passar la seva clientela a D. Antoni Esteve, al cel sia, i es va retirar.

La seva segona dona el cuidava tot quan sabia. Donya Joana Real va quedar amb els fills a pesar de no haver tingut descendència amb ell.

Pero ell, tan bon metge, fou un mal malalt. S'aufagó el tenia i ell seguia fumant puros.

Un dia pujant sa costa d'es carrer de Sa Taulera va sentir una dona que deia "En Quintin l'ha feta".

"I, efectivament", deia als seus: "L'he feta".

Repasava la seva vida, els seus darrers dies i es feia la propia auto-crítica. "Com a financier he estat un desastre, pel demés he procurat complir".

Si això va així, me queden vuit dies de vida". El dia que feia vuit entregà l'ànima.

El seu ull clínic tampoc li havia fallat aquesta vegada.

El seu enterro va reunir una gentada com molt poques vegades es veu.

Anècdotes... totes les que volgueu. Des de aquella vegada que don Joan Melià va anar a Catalunya a cercar-lo, a quan amb so Capellà Ranxer davant el Liric, es divertia de debò vegent l'apuro de don Paco... i tantes altres.

Com deiem en el començament: Hi ha persones que no haurien de morir mai.

Exposició d'olis de Joan Mesquida

Amics:

Ens reunim aquí, en aquest vespre de juliol, per inaugurar una altra exposició de pintures de l'amic Joan Mesquida. Es la que fa cinc de les individuals, col·lectives a part. I això demostra ja de bell antuvi que el nostre pintor poseeix, entre altres bones qualitats, una de ben interessant: la seva constància, puix, com diu un vell adagi llatí, és la gota d'aigua la que caient un pic i un altre arriba a llavorar la pedra...

Les 23 teles que podeu contemplar a la Sala d'Exposicions són obra, poc més o manco, d'un any i mig de treball atent i amorós que Joan Mesquida ha dedicat a aquests quadros, pinzell amb mà i amb l'esperit obert a totes les inquietuds.

Amb aquestes 23 teles, afegides a les que Joan Mesquida ja tenia pintades, el seu "opus" alcança avui uns 250 quadros, xifra bastant digna de tenir-se en compte en un pintor que podem qualificar sortosament de jove encara.

Joan Mesquida, el llinatge del qual ens recorda el més gran dels nostres pintors del segle XVII, és un home bàsicament autodidacte.

L'autodidacte és un home a qui, segons la meua modesta opinió, no s'ha donat la importància que realment té.

Autodidacte, d'acord amb l'origen de la paraula, és aquella persona que s'ensenya a si mateixa o que és mestre de si mateix. Però això, dit així, d'una manera tan simple, presenta en el fons una gran interrogació: ¿Com és possible que una persona s'ensenyi a si mateixa si ensenyar és donar uns coneixements i ningú, evidentment, dona allò que no té?

Aquesta interrogació crec que té una resposta bastant acceptable i és

la següent: l'autodidacte pur o absolut no existeix, no pot existir. Tot autodidacte ha rebut, més o manco, algunes lliçons d'un diguem-li mestre. Sovint s'ha tractat de consells o orientacions. A vegades han bastat algunes suggerències. Però sempre hi ha hagut un traspàs de coneixements de part d'aquell qui ja els tenia envers d'aquell altre —l'autodidacte— que n'estava mancat.

Maria Antònia Salvà, una gran autodidacta, rebé consells literaris de Miquel Costa. Francesc B. Moll, que no va cursar estudis universitaris, rebé lliçons de filologia de Mn. Alcover i d'un filòleg alemany

(Wilhelm Meyer-Lübke) que vingué a Mallorca per passar una temporada l'any 1923. I així podríem anomenar molts d'altres autodidactes a qui va bastar la sempiterna d'un mestre o guia per aprendre de caminar àgilment.

I és que l'autodidacte sol esser un home ben dotat per assimilar l'art o l'ofici que vol aprendre. No necessita gaire temps per fer-se càrrec de les coses, no necessita gaire lliçons per a saber tot el llibre. Al principi, naturalment, no té els coneixements dins la mà; però els té molt a prop de la mà i li basta allargar-la per agafar-los.

Llorenç Villalonga, que en la seva fina ironia se'n reia sovint del món i de la bolla, record que en certa ocasió se'n rigué dels autodidactes ("no me vengais con la monserga de los autodidactas", ha deixat escrit).

Idò bé, tots sabem que Llorenç Villalonga tingué en la seva vida dos aspectes ben destacats: l'un, com a metge; l'altre, com a novel·lista. Com a metge, naturalment, seguí estudis universitaris; com a novel·lista, se va formar a si mateix. Resultat: com a metge (psiquiatra), crec que fou un bon professional, però possiblement no passi a la Història; com a novel·lista, ja hi ha passat i per la porta gran, puix Llorenç Villalonga es considerat avui com un dels primers novel·listes de tota la Història de la Literatura Catalana.

A Artà hem tingut darrerament una bella florida d'artistes autodidactes: Pere Pujol que aquests dies exposa una finíssima col·lecció d'estàtues a les festes patronals de

Pollença; Joan Sarasate que en l'actualitat està fent una gran imatge de nou metres d'altària, que serà col·locada damunt el puig de Na Burguesa; i Joan Mesquida, l'obra del qual intentam comentar en aquests moments.

Joan Mesquida va començar a pintar fa una vintena d'anys i, com vos he dit al principi, en tot aquest temps, ha pintat uns 250 quadros. La majoria són paisatges; la resta són alguns retrats —pocs— i figures inventades de caràcter surrealista.

El camí que Joan Mesquida ha seguit en l'evolució del seu art és bastant clar. Va començar en manifestacions de caràcter expressionista per anar a parar actualment en un realisme poètic que partint de les coses concretes posa en alguna d'elles una nota d'inspiració o de sentiment personal. Aquesta nota consisteix a vegades en el trasllat a la tela d'algun moment fugaç de la Naturalesa...

Crec que no cal dir que aquest realisme poètic a que me referesc escau bastant bé al nostre pintor qui, a més de la pintura, com sabeu, té un altre caire foguer: la poesia.

He vist obrir-se com una flor l'albada donant al dia, de llum tot un esplet; suara celatges brillants com cristall net i, de promte, apedaçats de nuvolada.

He vist la serra, de blau endormiscada. Com la gelada ha ensucrat els caminals i els canelobres austers del figuerals encendre's, de cop, per la brostada.

He contemplat, al Ponent, les meravelles dels crepuscles, esbancats d'or i de mel, i ja, de nit, pels sementers del cel, he vist pasturar ramats d'estrelles.

El realisme poètic, com a tendència, sembla seguir aquell consell, ple de sentit comú, que ja donava Joan Alcover en la seva famosa conferència sobre Humanització de l'Art, pronunciada a l'Ateneu de Barcelona en el mes d'abril de 1904.

Deia Joan Alcover fa prop de 80 anys: "No anem sempre a flor de terra, està bé, però malavegem a no perdre-la de vista. Convé acudir de tant en tant, a "tocar mare". Entreguem-nos a la contemplació confiada i efusiva, sense graponejar en la fos-

ca on neix la font viva del sentiment inefable, perquè això sols serveix per enterbolir-lo i estroncar-lo. Filem, especulem, sense oblidar que, en certes altures, el pensament s'hi perd, i més enllà del món, s'hi estén el buit irrespirable".

Sí, realitat i poesia, poesia i realitat. Vet aquí el que podem contemplar a l'exposició de pintures que estam inaugurant en aquests moments. Es cert que hi ha alguns quadros de caràcter surrealista com per exemple Soledat, El Somni, El Músic; però la majoria pertanyen a la tendència del que hem vingut anomenant realisme poètic.

¿Serà aquesta tendència l'etapa definitiva del nostre pintor Joan Mesquida? Francament, no ho sé. Ni crec que ell mateix ho sàpiga, ja que a l'artista li passa un poc com a aquell bon mariner que surt de vetlada mar endins, però que no pot dir exactament on se trobarà amb la seva barqueta... quan trenqui l'auba.

Canta i voga el mariner tot sol dins la seva nau; i al fons serà del cel blau aguaita l'estel primer.

I la nau, seguit, seguit, se balandreja i avança...

¿Qui no sent el mariner com va remant sense pau? ¿Qui sap on serà la nau al morir l'estel darrer?

Res més, i enhorabona pel pintor Joan Mesquida.

SA TORRE D'ARIANT Pollença

La Vall d'en Marc val per ella mateixa una excursió.

Tal volta sigui un dels paisatges més hermosos de Mallorca. Tota la pau idíl·lica vola per dins aquell mestall d'oliveres, garrovers i figuerals, amb l'alzinar que guaita espone-rós per damunt del brancam d'arbres gruiters de tota classe. La terra negra d'al·luvió s'ha escolat dins la solada de roques calcàries presents per tot arreu mostrant-se en extra-nyes formes, cobertes de mollera roquera cap al mijorn. Desiara els xi-prers hel·lènics, puntejen els costers d'un verd obscur.

De la mitja dotzena de petites possessions, la de Son Marc que dona nom al comellar, Son Grua, d'on surt el camí cap a Ariant i Pedruxella gran que fou un rafal important molt abans de la conquesta, són les que importen.

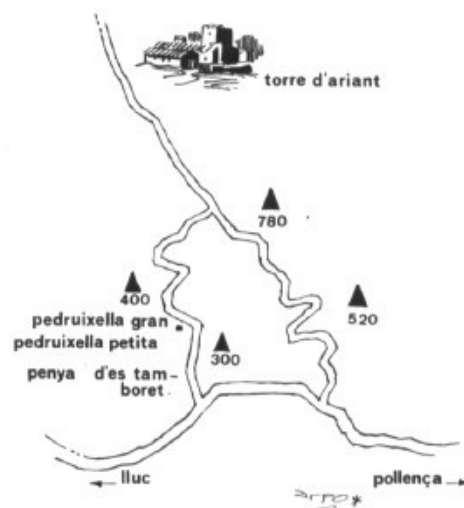
El camí que parteix de Son Grua l'hen d'oblidar. Les barreres estan tancades amb pany i clau. Els diumenges que no respecten l'entorn han fet molt de mal als qui estimam els paisatges. El sentit exclusivista de molts dels nous propietaris, a anys llum de la clàssica hospitalitat illenca, han acabat d'espenyar-ho.

Pujam doncs cap a Pedruxella Gran pel camí de carro i prop d'una hora més tard una simfonia de lladrucs ens ferà a sebre que ens acostam a les cases. Són magnífiques, situades a un indret que les dona una esplèndida vista cap a la vall. Mes lluny "eu puig" l'albufereta, Alcúdia i la punta de Cap de Pinar. Tenen una antiga torre i es conserva la tafona, testimoni de que les velles oliveres donaven el seu profit quan la indústria no havia ofegat encara l'agricultura. Porxades cobertes d'eura i una paret alta que a la vegada que protegeix l'hort de la tramuntana serveix d'aqüeducte per a portar l'aigua procedents d'uns aljups que la reben canalitzada de les fonts que ragen més amunt, a la muntanya.

Seguim pel camí serpentejant i, abans d'arribar al bosc deixam el traçat que es perd dins el pinar cap a uns horts dins els tossals, per agafar un viarany a mà dreta. Pasam pels sestadors construïts dins uns covals, i després una barrera de ferro, seguint per amunt alfuim al caminal tan gelosament guardat que puja de Son Grua. Ara es fa molt costós, no debades puja d'Es Clot de l'infern com l'anomenen els pagesos. A la dreta es puig S'Esbeldregat.

Quan arribam an es Coll la vista s'estén cap a una panoràmica de caps serrats i singles. A l'esquerra

contemplam el cor de la serralada, el Puig Major i Massanella, i a mà dreta el puig dels Asoleiadors. Baixam una mica, i a un revolt la barrera i al peu de la penya D'Es Corb, ses cases i torre d'Ariant. Una clastra original amb un oratori al costat esquerra, i a l'altra banda porxades i solls. Un vell escut dalt del llindar de la porta principal, proclama la prosàpia i antigor del lloc. La torre de defensa darrera les cases ens parla dels temps en que calia enfortir-se per evitar les lladronies de moros i turcs.

Pasam pel costat d'un abeurador i estenem la vista cap al comellar, tranquil i silencios, sens dubte el més clos de l'illa. Es destrien els horts de blat de les índies que rega la font que sorgeix just allà baix, i que l'ufanor dels polls que s'hi abeuren ens delata. Ariant d'abaix s'endevina rera una bardissa. S'ho val la pena la pujada. Clarianes de mar entre l'obscur dels penyals i allà baix el Cingle verd i Sa Caseta d'es Milicians. Per anar-hi es necessita una hora llarga i cames de sebel·lí. Ara retornem pel mateix camí i un cop passada Pedruxella Gran, prenim una barrereta i deixant a mà dreta Pedruxella petit, casa amb portal de mig punt, anam a cercar un pou d'aigua a punt de neu que es troba baixant pel camí cap a un camp de roquissars. Un abeurador de pedra on compareix el remat en sentir poelear. Apaivagada la set continuam cap al revolt de la carretera de Lluç a Pollença, vora la penya d'es tamboret.

Aquí, procurarem tenir-hi un cotxe que ens dugui cap a la Vila que es lluny i els peus s'escalden trepitjant asfalt.

TRESCAIRES
Fot. JOAN REUS
Dibuixos: ARPO

PEDRO PUJOL, maestro de la escultura

En Pere Pujol, esperit dilecte, escultor excel·lit, ha volgut dedicar un homenatge a Pollença; i ho ha fet mitjançant aquesta exposició que, amb caràcter d'esdeveniment, hem inaugurat amb complaença i satisfacció, amb el patrocini de la Caixa d'Estalvis de Balears —Sa Nostre—.

Nascut a l'antiga Vila d'Artà, En Pere Pujol ha begut a la font essencial que manté florida la pregonesa i encesa la virtut de la potència viva de la nostra cultura; i així, s'ha traçat el camí lluminós que l'acondueix cap a l'assoliment de l'amplitud de la seva ànsia artística.

Mestre del cisell, posseïdor d'un pols segur de geni i de mans

temperamentals i, ensem, coneixedor de la nostra herència mediterrània, En Pere Pujol sap recrear amb el fang i la pedra, amb tota l'essència fonamental i joiosa gracilitat, equilibri i maduresa, suavitat i força, el vertader esperit de la nostra idiosincràsia, des de la mansuetud patriarcal i vivacitat pagesívola dels baleàrics fins als benvolguts protagonistes de la nostra història; des dels personatges de les llegendes que s'endinsen dins l'ànima popular, fins a la profunda significació de les antigues tradicions que bateguen inefables vivències; des de la senzillesa de les criatures illenques que fan moure la vida del poble fins als herois que, amb el seu coratge i valentia, saberen mantenir ben

alta la senyera d'una raça "dreturera i forta que unia el seny amb l'ímpetu.

Les 43 escultures que integren el tot valuós d'aquesta mostra, són testimoniatge fidel de l'autèntica magistratura d'En Pere Pujol.

Així, el seu art canta en to major i ben harmoniós una lloança a la nostra terra oberta com un ventall de llum. I perquè estima la nostra Vila i estima la història i les tradicions pollencines, En Pere Pujol ha exterioritzat el seu profund sentiment en el perfil suggestiu de les seves genuïnes escultures que, avui i cap a l'esdevenidor, constitueixen la seva obra, ha volgut pregonar tot allò que exalça i tot allò que dignifica les arrels d'un poble potent i vigilant, amunt, entre els estels.

Dignatari d'un art antic de segles, amic Pere Pujol, rep la gratitud de Pollença i de tots els que consideram la vàlua i la significació de la teva obra profunda d'amor i de sentiment.

*Que allò que tu vols és vida,
la pau i la germanor
del poble humil que treballa,
cor obert i generós.*

*Vols certesa i coratgia,
la llum i la veritat.
Tu vols fronteres obertes
i camins universals.*

Gràcies

MIQUEL BOTA TOTXO

Pollença, 31 de Juliol de 1982. Pau

Sa xerradissa es produeix a un carrer d'Artà ple de clots i brut de paperum. En Tomeu i en Biel fumen celtas curts mentre comenten.

—Què te pareix Biel, tenim l'Artà a tercera.

—Vatua el mon! Tomeu, sols saps parlar de futbol, com es jovent.

—Això me vé d'es temps d'en Franco. Saps que mos ne daren. Es lletraferits deien que es futbol era bo per endormisar sa gent.

—Idó digués que ara la volen ben dormida també. Sa veu que es lletraferits de sa democràcia son com ets altres. Te dic, Tomeu que una cosa es predicar i s'altra donar pa.

—Biel es politics está vist que sol van a una cosa. A arreglar ca-seva.

—Tua el mon! Ja veus que ha passat en sos nostros de S'Ajuntament. Tot era prometre...

—Idó ja heu veus, llevaren es jornal de camí i han afegit a tot la resta. Quan sa gent sortia de pagar ets albitres pareixia que tothom duia barra-menta postissa.

—¿I com així?

—Tothom sortia remugant. I no se sabia si eren flastomies o es barram que se remenava.

—Reputes dic!

—Es recaudadors estan elevats. No hi ha altra poble que hagi pujat tant.

—Heu posaran damunt Sa Comare Beneta!

—Bon dallons! Ell es ben posador. I bons son es de Sa Comare per deixar-ho caure en terra. Però ara van com ala baixa.

—I com així?

—Sa Permanent els hi ha denegat una subvenció que demanaven. Acaben es "cales".

—Que vol dir! I quina excusa li han donat?

—Crec que es Regidors de sa dependència i ets escolanets d'amen no la troben cultural a Sa Comare.

—Putes de mon! I que deu esser sa cultura per ells?

—Deu esser vestir en Xesc Mostel de bisbe i passejar-lo per tot es poble, acompanyat de sa música i un concejal; fent befa d'es clero. Sols en Sebastià Peix se va empegueir, segons m'han contat. Altres badaven ses queixeleres.

—Tenc per mi que les va caure malament lo que deia en Gabriel Genovart d'es concurs de mèrits de sa pedagoga.

—De Sa Comare les cau malament tot. Com que tira a ferir. A n'es socialistes no les degué caure bé lo que deien de que es concurs que va fer S'Ajuntament de Ciutat donasin es premi a un "adefesio" pero que el via fet un cunyat d'en Pep Moll.

—I lo d'en Perico Pujol era molt millor.

Si putes! . Alló no era prendor. I es socialistes que no deven llegir N'Armando.

—Es socialistes son socio-listos i uns sucursalistes de primera. Voten lo que les diven a Ciutat.

—No, en sa Residència i S'Institut anaren a favor d'es poble.

—Idó no heu comprenc.

—Les mengen es coco. Lo cert es que votaren en contra sa subvenció.

—Sa Comare bastará contestar an això.

—I en moltes altres coses. Saps que n'hi ha d'arrós, Biel.

—Meam... meam...

UEP!..TOMEU

UEP!..BIEL

—Aquesta ajuda descarada a indústries familiars.

—Que heu dius per s'oiset? I parlant d'això... Cóm és que amb una màquina regalada pen Melià, que en teoria es d'es poble, han fundat un negoci particular?

—No ho sé. Heu demanarem a don Rafel, s'ecònomo.

—Putes... Jo crec que amb don Joan, es servirí, no hagues passat això.

—I lo d'es fems... com va?

—Malament. Que no has vist es rebut?

—I lo d'en Tomaset... com ha acabat?

—I com vols que hagi acabat. Pagant. En no pagar d'es seus, no miren prim.

—Mira que l'han fet an es negoci de na Peix frit.

—Saps que son de llests. Te mengen ses sopes damunt es cap.

—Bon rellamps! per mi convendria que no heu fosin tant i mirasin més pes poble.

—Beneit... com més presupost més bo de fer augmentar-se es sou.

—Ara ve na Bonifasia.

—Mil llamps, sa forestera. Aquesta en sap de bones.

Bonifacia.—Que no sabeis? A Miquel de Son Pi los perros del aparellador le comieron las gallinas i pollos.

—Ja heu sabia. Es mal es que quasi el malmenà an en Miquel.

—Peor al salador. Le dijo que no sabía con quien estaba hablando, que él tenía conocencia arriba.

—Vatua dell! , com en temps d'en Franco.

—I que no to dic jo, Biel que per allà dalt no ha canviat res. Los mismos perros con distintos collares.

—Meam si ara en ses eleccions tot canviará.

—Esperem-ho.

—Adios salaos.

—Adeu Bonifasia. No, jo també m'en vaig. Sa dona ja deu escaldar.

—Mos hem de veure, Tomeu. Hem de parlar de moltes coses.

—A mi que m'apetecia meter baza en vuestra conversación.

—Es mes que ve Bonifasia.

—No, i jo vos na contaré de grosses. Sé muchas de cosas. No veis que trabajo en Cala-Ratjada.

—Ses aigües brutes d'es Torrent d'es Millac, segueixen fent aquella pudícia. Es gabellins tenen un contenciós posat quantra S'Ajuntament d'Artà. Aquest diu que no hi ha diners per fer sa Depuradora.

I com voleu que n'hi hagi... fent negocis de na Peix Frit.

En Tomeu segueix pensant...

XERRAMECA: Xerradissa, tallada, barbolla, garola, xerrola, enraonia, xerrera, claquera, conversa, xerrim, claca, locuacitat, elocució, parloteig, vérbola.

Con meritorio "cum laude" el pasado Agosto hizo su presentación en "Ses Pesqueres" el nuevo equipo que representará en tercera división a la entusiasta, deportiva y aglutinada afición Artanense. Sólo plácemes se oyeron al acabar todas las confrontaciones. Las decisiones deportivas tomadas por el entrenador (todos los fichajes han sido aprobados antes por Sebastián) resultaron de una perfecta ensambladura. Ahora falta un mínimo de suerte a la hora de las lesiones.

El año pasado llegamos a tener hasta siete titulares en la enfermería, lo que dio por resultado una serie de partidos jugados a cara de perro al tener la absoluta necesidad de sumar los puntos.

Nunca ha sido mi forma de ser ni de tratar los asuntos que puedan producir polémicas, exponiéndolos públicamente, pero un cierto número de socios me han dado quejas sobre el por qué una vez finalizado el partido no se publican como siempre se había hecho, las cantidades recaudadas en él. Esta sería una manera ele-

gante para enterar a los amigos de las estadísticas y se acallarían voces como la de los socios a que hice referencia.

Considero no obstante que el lugar adecuado para pedir explicaciones es la Asamblea.

En lo que podemos sentirnos satisfechos, repito, es en la parte deportiva. Un entrenador muy competente, gran psicólogo, diplomático y

creo que cuenta con una gran plantilla en relación con nuestras aspiraciones. Por tanto algo ha hecho la directiva.

Quienes no estén de acuerdo con su gestión que hablen en su momento oportuno: La asamblea. A este cronista no le interesa poner la cara para recibir todas las bofetadas.

PEYEME

AYUNTAMIENTO DE ARTÀ (BALEARES)

De orden del Sr. Alcalde le comunico el siguiente acuerdo de de la Comisión Permanente aprobado el día 21 de julio de 1982:

"- Acto seguido, se da cuenta por el Tte. de Alcalde D. Sebastián Ginard Villalonga, encargado de los asuntos de Cultura, de la instancia a él dirigida y presentada en este Ayuntamiento por D. Serafí Guiscafré Genovard, domiciliado en c/ Era Vella nº 13, el día 18 del pasado mes, y en la que solicita le sea concedida por esta Corporación una subvención que ayude a sufragar los costes de la publicación local "Sa Comare Beneta" en su calidad de coordinador de la misma. Tras el estudio y deliberación de la cuestión, se deniega tal petición con cuatro votos en contra, de Independents y PSOE, dado que según su opinión no se estiman como aceptables los motivos alegados en la instancia para la petición de subvención. El representante de UCD expresa su voto favorable a la concesión de la subvención solicitada.

DEMOGRÀFIQUES

MATRIMONIOS

Día 3-7-82. Jaime Flaquer Brunet con Antonia Febrer Mesquida.

Día 4-8-82. Blas Gonzalo Barbero Romero con María Magdalena Gili Carrió.

Día 8-8-82. Andrés Servera Ginard con Coloma Nicolau Lliteras.

Día 22-8-82. Manuel Cruz Rios con Maria Carrió Ginard.

DEFUNCIONES

Día 5-7-82. Antonia María Amorós Pastor. C/. Terrasa, 6

Día 8-8-82. Pedro Canet María. C/. San Francisco, 25.

Día 12-7-82. Jaime Massanet Bernad. C/. A. Blanes, 32.

Día 18-7-82. Margarita Mestre Orell. C/. Amadeo, 22.

Día 23-7-82. Miguel Fuster Bonnín. C/. Pep Not, 16.

Día 27-7-82. Cristóbal Torrens Rayó. C/. Sta. Margarita.

Día 8-8-82. Nadal Ferriol Femenías. C/. Castellet, 4.

Antonio Capó Rotger. C'an Llaneras (Colonia)

NACIMIENTOS

Día 9-7-82. Jaime Bonnín Mayol, hijo de Pedro y Margarita con domicilio en calle Figueras, 25.

Día 18-7-82. Juan Gaya Vives, hijo de Andrés y Antonia, con domicilio en calle Ponterró, 50.

Día 19-7-82. José Troya Arévalo, hijo de Rafael y Francisca, con domicilio en calle Bellpuig, 3.

Día 22-7-82. José Gil Mas, hijo de José y Francisca, con domicilio en calle M. Pidal, 20.

Día 21-7-82. José Manuel Llaneras Nadal, hijo de Manuel y Francisca, con domicilio en calle Almudaina, 15-1.º

Día 2-8-82. Juan Luis Gomila Morey, hijo de Luis y Margarita, con domicilio en calle Botovant, 18.

Día 12-8-82. Carles Albert Llodrá Carrió, hijo de Miguel y Antonia, con domicilio en calle Parres, 7.

Día 17-8-82. Camilo Riera Chaparro, hijo de Pedro-Miguel y Antela, con domicilio en calle Parres, 11.

Día 19-8-82. Albert Riera Gelabert, hijo de Juan y Juana, con domicilio en calle P. Plana, 22.

acudits

Hem estat una mesada
sense sortir an es carrer
i es que tots noltros també
tenim dret, qualca vegada,
de fer una bona becada
en lloc d'embrutar paper.

I es paper heu era ben brut!
Tan plè estava de suat
de lo que, en necessitat
abans haviem begut,
que, en lloc d'esser paper eixut.
Sols era paper banyat!

Fotia una caloretta
com no s'havia vist mai
i basta veure un detall;
Sa nostra amiga Beneta
suava sa camiseteta
només de moure es ventai.

I es que va fer un Juriol
de pronostic reservat,
amb un cel ben despejat
i dins el cel blau, un sol
que s'únic bon i consol
era estar ben remuiat

I pensant estar en remui
per fugir de sa calor
mos ho pensarem millor,
varem fer un petit embui
i fugirem, fins avui,
que comença sa frescor.

I ara ja ben descansats
seguirem nostres andances
com en temps de nuiances
en mescla d'acerts i esclats.
Doncs lo dit: Ben retornats
i gràcies per ses vacances.

EL SANTPERE

POESIA

No soy fuerte...
y no encuentro la fuerza
para poder decirte
que te amo y te amé.
Tan sinceramente
que la palabra se queda
corta y apagada.
Pues la fuerza de mi alma
se queda silenciosa
y tan siquiera, tristemente
puedo repetir tu nombre.
Pero deja que sea
mi corazón el fuerte
él, que sabe tanto de mí
me ayudará a que sepas
cuanto te amo y te amé.

ISABEL RIERA RIERA

Punt Final

Sa Comare Beneta quiere agradecer el interés que se han tomado ciertos sectores, estamentos e individualidades ante la crisis que atraviesa. Las gracias a Pedro Pujol que ha regalado una estupenda escultura para que se rife. A Joan Sarasate que pagará una mensualidad y a la serie de personas que quieren constituir un patronato a fin de que esta revista no desaparezca ya que encuentran que encierra muchos valores positivos. Tenemos muchos suscriptores, pero no bastan. Se venden muchísimos números sueltos, pero ello no es suficiente. Mientras podamos no queremos publicidad, que robaría unos espacios necesarios. Veamos si con el esfuerzo de quienes creemos en Sa Comare, la sostenemos. Gracias a todos.

Sa Comare de n'Arpo

—Comare, estic desanimat, res me surt bé, tot me va malament, no sé fer res.
—Punyeta Tofol, jo me presentaria a ses eleccions.

SA COMARE BENETA

Año I - N.º 6 - Septiembre 1982

En este número
han colaborado desenfadadamente:

ARPO
JOAN REUS (Fotografía)
MARGARIDA SIQUIER
JOAN ESCANELLAS I LLINAS
SERAFI GUISCAFRE
BONET DE SES PIPES
MASSIA RIERA
B. G.
GREGORIO MATEU
EUFRASIO FERNANDEZ
SANTIAGO PERELLO
ARMANDO GUERRA
MINOTAURO
ECO
P. MATEMALES

DIRECTOR:
(Seguim sense, tanmateix per lo que serviria...)

●
IMPRENTA POLITECNICA
Troncoso, 3. Teléfono 21 26 60
Palma de Mallorca
Depósito Legal 187-1982